

Wycieczka nr 75
Gruszki – ścieżka Tropem Żubra – Kosy Most - ścieżka
Wilczy Szlak - Gruszki
Białowieski Park Narodowy
(30.03.2019)

Region: województwo podlaskie: Białowieski Park Narodowy

Dystans: ok. 20-22 km

Rodzaj wycieczki: piesza

Stopień trudności: średni (długi dystans)

Minimalny wiek uczestnika: 13 lat

*Fragment mapy przedstawionej powyżej, pochodzi z systemu map internetowych **OpenStreetMap** (źródło: <http://openstreetmap.org/>). W/w mapa została dołączona do Opisu na warunkach licencji [Uznanie autorstwa na tych samych warunkach 2.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/) (CC-BY-SA 2.0). Legenda i trasa wycieczki została wprowadzona przez autora w/w Opisu.*

Witam serdecznie na kolejnej wycieczce krajoznawczej, na której kontynuujemy zwiedzanie terenów **Puszczy Białowieskiej**. Przypomnę, że jest to druga wycieczka po tych terenach. W planach najbliższych jeszcze wycieczka rowerowa, ale to w późniejszym terminie jak będzie trochę cieplej. Dzisiejsza wycieczka ma charakter pieszy, powędrujemy fragmentem szlaku zielonego zwanym **Wilczym Szlakiem**. Odwiedzimy również jedno z bardziej znanych miejsc w Puszczy Białowieskiej – **Kosy Most**. Szczegóły wyjaśnię w dalszej części Opisu. No to zaczynamy naszą wycieczkę.

Na miejsce rozpoczęcia wycieczki wybraliśmy miejscowość **Gruszki** koło wsi Narewka. A dokładnie parking znajdujący się na terenie **Parku Edukacji Przyrodniczej**. Myślę, że zanim ruszymy na szlak, warto trochę czasu poświęcić na zapoznanie się z tym miejscem. Dlatego też pozwoliłem sobie, zresztą jak to zwykłem czynić na krótki opis tego miejsca.

Park Edukacji Przyrodniczej w Gruszkach k/Narewki – miejsce o charakterze edukacyjnym, znajdujące się w miejscowości Gruszki k/Narewki. Park ten powstał w 2003 r. i składa się z kilku obiektów:

a) Miodowa ścieżka edukacyjna (zdjęcie nr 1)

Zdjęcie nr 1 - Miejsce w Parku Edukacji Przyrodniczej w Gruszkach, poświęcone tematyce bartnictwa i hodowli pszczół.

Najnowszy obiekt w Parku Edukacyjnym, powstały w 2015 r. Znajduje się pod siedzibą **Nadleśnictwa Browśk** i składa się z siedmiu tablic edukacyjnych, poświęconych pszczołom i bartnictwu. W miejscu tym znajduje się również **ul kładowy**. Co ciekawe, na stronie internetowej Nadleśnictwa Browśk (link na końcu Opisu) możemy przeczytać, iż na terenie Nadleśnictwa znajdują się trzy takie ule i są zamieszkane przez dzikie pszczoły.

b) **Herbarium**

W Parku Edukacyjnym możemy również odwiedzić również Herbarium, miejsce gdzie kolekcjonuje się różnego gatunki ziół w formie wysuszonej lub uprawie się je w formie żywych roślin. W malowniczym

ogrodzie możemy odpocząć, wsłuchać się w odgłos ptaków, a także w odpowiedniej porze, posłuchać koncertu kumkających żab. Na terenie Herbarium znajduje się m.in. mały stawik z niewielką wysepką jak również kilka wiat turystycznych, przy których można odpocząć i się posilić (zdjęcie nr 2).

Zdjęcie nr 2 - Miejsce w Herbarium w Gruszkach, gdzie możemy wsłuchać się we własne myśli.

Ciekawostką jest również **poromierz**, czyli zegar słoneczny. Sprawdziliśmy, działa. Możemy zobaczyć również tutaj **Lasowida**, rzeźbę przedstawiającą postać o czterech twarzach.

Park Edukacji Przyrodniczej w Gruszkach to również kilka ścieżek edukacyjnych m.in.:

- **ścieżka edukacyjna „Szlakiem żubra”** – krótka ścieżka poprowadzona po obrzeżach Herbarium, na jej końcu znajduje się drewniana wieża widokowa, z której rozciąga się widok na dolinę rzeki Narewka (zdjęcia nr 3, 4). Jak możemy przeczytać na internetowej stronie Nadleśnictwa Browśk, z tego punktu często można zaobserwować żubry, jelenie i sarny.

Zdjęcie nr 4 - Widok z wieży widokowej w Gruszkach na dolinę rzeki Narewka.

- *ścieżka edukacyjna „Złoty Szlak św. Eustachego” – jest to 11 kilometrowa pętla, zaczynająca się przy Herbarium. Prowadzi przez północno-wschodnie drzewostany Puszczy Białowieskiej, a najciekawszym obiektem tej ścieżki jest kapliczka wyrzeźbiona przez pracownika Nadleśnictwa p. B. Dawidziuka. Kapliczka ta została wyrzeźbiona w starym, martwym dębie.*
- *ścieżka edukacyjna „Szlakiem Orlika Krzykliwego” - szlak ten zaczyna się przy Herbarium i ma 2 kilometry długości. Na ścieżce tej znajduje się 10 tablic, z których dowiemy się o zwyczajach orlika krzykliwego. W połowie trasy znajduje się miejsce ogniskowe z wiatami tzw. „Dworny Grządek” - skąd możemy podziwiać dolinę rzeki Narewka.*

*Na zakończenie tego krótkiego opisu Parku Edukacji Przyrodniczej w Gruszkach, warto wspomnieć jeszcze, że nieopodal Parku, znajduje się **Ośrodek Edukacji Przyrodniczej** – obiekt utworzony dla potrzeb edukacyjnych. Miejsce przystosowane do prowadzenia zajęć z edukacji leśnej, znajdują się tu dwie klasopracownie, w których odbywają się spotkania o tematyce przyrodniczej. W ośrodku tym znajduje się również podręczna biblioteczka oraz ekspozycja edukacyjna ze świata fauny i flory (źródło tekstu na końcu Opisu).*

Zwiedziwszy opisany wyżej Park podążamy w prawą stronę w kierunku ściany lasu. Pierwszy etap wędrowki to wędrowka szlakiem **Św. Eustachego** (przypomnę, jest to szlak zaznaczony kolorem czarnym). Podążamy utwardzoną drogą, pokrytą starym asfaltem, niezbyt szeroką. Drzewostany, które mijamy to typowe lasy iglaste, z przewagą sosny oraz pojawiającymi się

w różnych miejscach świerkami (**zdjęcie nr 5**). Po niezbyt długim czasie dojdziemy do skrzyżowania dróg leśnych, na którym w lewą stronę odbiega szlak turystyczny niebieski. Oczywiście podążamy prosto. Po przejściu ok. 1,5-2 km dojdziemy do

Zdjęcie nr 5 - Ścieżka edukacyjna św. Eustachego (od wsi Gruszki)

małego mostku, nad małą leśną rzeczką **Braszczką**. Spoglądając na pobliski teren, zauważymy dużą ilość zalegającej wody oraz znaczną ilość uschniętych drzew. Po drodze zauważymy również przykłady chorób, które dotyczą drzewa m.in. **zrakowacenie**, występujące na brzozech, spowodowane przez bakterie lub grzyby (**zdjęcie nr 6**). Przed nami jeszcze kilkaset metrów i dojdziemy do dużego skrzyżowania dróg leśnych (**zdjęcie nr 7**), na którym skęcimy w prawą stronę i przy okazji będziemy dalej wędrować wzdłuż żółtego szlaku turystycznego, nazwanego „**Tropem żubra**”

Zdjęcie nr 6 - Przykład chorej brzozy, zaatakowanej przez bakterie lub grzyby (zrakowacenie).

Od tego miejsca, będziemy również iść po terenie **Białowieskiego Parku Narodowego**, czego dowodem jest czerwona tablica informacyjna, widoczna przy skrzyżowaniu. Droga zmieniła się w międzyczasie w drogę szutrową, szeroką, która jednocześnie jest szlakiem

Zdjęcie nr 7 - Duże skrzyżowanie leśne, na granicy Białowieskiego Parku Narodowego.

rowerowym o kolorze czarnym oraz wspomnianym już wcześniej żółtym szlakiem pieszym zwanym **Tropem Żubra**. Mijany krajobraz to głównie lasy o charakterze świerkowym i sosnowym, z małą liczbą wcześniej występujących brzoź (zdjęcie nr 8).

Przed nami długi, prosty odcinek drogi o długości m.in. ok 2,5 km. Przyznam się, że bardzo atrakcyjny do wędrówki, gdyż co jakiś czas krajobraz się zmienia, ukazując nam raz to tereny podmokłe, a raz suche z rosnącymi sosnami. Następne miejsce, które spotkamy na swojej drodze to odsłonięty teren, coś w rodzaju dużej polany, na której znajdziemy m.in. wiatę turystyczną, gdzie możemy chwilę spocząć a także w tym również miejscu, będziemy zmieniać kierunek marszu (**zdjęcie nr 9**).

Zdjęcie nr 9 - Duża polana w BPN, przez którą przebiega zielony szlak turystyczny tzw. „Wilczy Szlak”.

Przez polanę tą przechodzi szlak turystyczny, którym będziemy dalej wędrować – **jest to szlak zielony zwany „Tropem Żubra”**. Dzisiaj przejdziemy tylko fragmentem tego szlaku, dalszą część odłożymy już na następną wycieczkę, kiedy to już mam nadzieję będziemy zwiedzać ją rowerami. Poniżej krótki opis w/w szlaku, co nam nieco go przybliży.

***Szlak turystyczny „Wilczy Szlak”** – szlak znajdujący się na terenie Białowieskiego Parku Narodowego, oznakowany jest kolorem zielonym. Rozpoczyna się w uroczysku „Kosy Most”, gdzie dalej prowadzi do uroczyska „Wilczy Szlak” (od niego nazwano tą trasę) z dobrze zachowanym grądem oraz potężnymi dębami. Szlak ten ma długość 16 km. Wiedzie również przez uroczysko „Głuszczyca”. Kończy się w Masiewie, na tzw. Polanie Masiewskiej.*

*Wędrując tym szlakiem mamy okazję zwiedzić ścieżkę edukacyjną tzw. „Przez trzy zbiorowiska”. Zdjęcia tej ścieżki i krótki opis przedstawię w dalszej części Opisu. Opisując Wilczy Szlak, warto wspomnieć, iż na trasie szlaku zobaczymy m.in. ekspozycję leśnej kolejki wąskotorowej, ogromny głaz narzutowy, stary dąb dużych rozmiarów oraz dwie ostoje żubrów – tzn. miejsca dokarmiania zimowego żubrów i innych zwierząt. Przedstawię je w dalszej części Opisu (**źródło tekstu na końcu Opisu**).*

Po tym krótkim opisie Wilczego Szlaku, podążamy dalej w kierunku naszego kolejnego celu podczas dzisiejszej wycieczki tj. **Kosego Mostu**. W tym celu podążamy na zachód, opuszczając omawianą wcześniej polanę. Droga, którą podążamy jest również szeroką drogą leśną, utwardzoną, którą wędruje się bardzo wygodnie. Po drodze również zauważymy pozostałości dawnej kolejki

wąskotorowej, która przebiegała po lewej stronie drogi a używana była do wywozu pozyskanego z puszczy drewna (zdjęcie nr 10).

Po przejściu ok. 1 kilometra docieramy do znanego dla

Zdjęcie nr 10 - Ścieżka „Wilczy Szlak” prowadząca do Kosego Mostu.

wielu turystów. Jest to tzw. **Kosy Most** – czyli most na rzece Narewka (zdjęcie nr 11).

Zdjęcie nr 11 - Kosy Most – most na rzece Narewka, będący jednocześnie granicą Białowieckiego Parku Narodowego.

W pobliżu mostu znajduje się **ostoja żubrów** – tj. Kosy Most. Oddalona jest od mostu o około 150-200 metrów i prowadzi do niej wygodna droga polna. Ostoja ta, jedna z dwóch które dzisiaj zobaczymy służy do dokarmiania żubrów w okresie zimowym, dzięki czemu

mamy również możliwość obejrzenia żubrów w ich naturalnym środowisku (**zdjęcie nr 12**).

Jak widzimy na zdjęciu, miejsce dla turystów oddzielone jest od miejsca, gdzie mogą znaleźć się żubry. Jednakże sądzę, że najlepszą porą roku na obserwację, jest zima. Wtedy są one dokarmiane, przez co łatwo je zobaczyć. Ewentualnie bardzo wczesną porą

Zdjęcie nr 12 - Ostoja żubrów w Kosym Moście.

można spróbować szczęścia. Zresztą w tym celu, zbudowana została wiata, która umożliwia podpatrywanie żubrów z ukrycia. Po odwiedzeniu ostoi, wracamy na nasz szlak, by ponownie wrócić na znaną nam już polanę. Od tego miejsca, podążamy dalej „**Wilczym Szlakiem**” – przypominę szlakiem w kolorze zielonym. Mijany krajobraz jest bardzo różnorodny, co jakiś czas zmienia się, dzięki czemu mamy okazję poznać różne rodzaje lasów w Puszczy Białowieskiej. Przez pewien czas wędrujemy przez taki typowy dla rezerwatów krajobraz,

gdzie możemy zobaczyć znaczną ilość porzrzucanych drzew, których nikt nie porządkuje. Pokazuje to prawdziwy charakter białowieskich lasów (**zdjęcie nr 13**). W pewnym momencie dojdziemy do ciekawej atrakcji dla turystów i

Zdjęcie nr 13- Prawdziwy obraz Puszczy Białowieskiej – rozkładające się pnie upadłych drzew.

przyrodników – czyli kładka, która umożliwi zwiedzanie puszczy w pewnej odległości od głównej drogi. Dzięki temu mamy możliwość spaceru po wilgotnym a nawet dosyć podmokłym terenie (zdjęcie nr 14). Kładka ma kilkadziesiąt metrów długości, więc nie jest zbyt długa, ale bardzo stabilna i bezpieczna. Po opuszczeniu kładki podążamy dalej, zielonym szlakiem turystycznym.

Zdjęcie nr 14- Kładka na Wilczym Szlaku, umożliwiająca spacer po podmokłych terenach Puszczy Białowieskiej.

Następna atrakcja, którą zobaczymy podczas wędrowki Wilczym Szlakiem to wspomniana już wcześniej, druga tego dnia ostoja żubrów (zdjęcie nr 15). Jak widać na zdjęciu,

zbliżanie się do karmnika jest zabronione. Nie ma też tutaj bariery oddzielającej turystów od mogących pojawić się zwierząt. Kontynuujemy naszą drogę dalej, podążając Wilczym Szlakiem. Po przejściu niewielkiego odcinka dochodzimy do miejsca, gdzie znajduje się kolejna

Zdjęcie nr 15- Druga tego dnia ostoja żubrów na Wilczym Szlaku.

ścieżka edukacyjna zwana „Przez Trzy Zbiorowiska” .

Ścieżka edukacyjna „Przez Trzy Zbiorowiska” - jej początku znajduje się tablica informacyjna z której wynika, że przebiega ona przez niewielki fragment Puszczy Białowieskiej na którym możemy

obserwować aż trzy zbiorowiska: **grąd, ols, łęg**. Ścieżka ma formę kładki, po której możemy w sposób bardzo wygodny zapoznać się z atrakcjami przyrodniczymi Puszczy Białowieskiej (zdjęcie nr 16).

Zdjęcie nr 16- Fragment ścieżki edukacyjnej na Wilczym Szlaku tj. „Przez Trzy Zbiorowiska”.

Na Ścieżce ustawiono 11 tablic edukacyjnych, na których opisano cechy zwiedzanych zbiorowisk oraz umieszczono również inne ciekawe informacje np. na temat wilka, który jest symbolem Szlaku.

Przechodząc ścieżkę edukacyjną „Przez Trzy Zbiorowiska” skrócimy sobie naszą drogę i po przejściu kolejnych dwóch kilometrów dochodzimy do miejsca, gdzie dzisiaj zakończymy naszą pieszą wędrówkę. Po drodze zobaczymy różne przyrodnicze ciekawostki np. znacznych rozmiarów drzewo, leżące na naszej drodze (zdjęcie nr 17).

Zdjęcie nr 17- Naturalna przeszkoda na trasie naszej wędrówki.

Przed nami charakterystyczna altana, zbudowana na rozstaju dróg leśnych (**zdjęcie nr 18**).

Doskonałe miejsce, żeby coś przekąsić i chwilę odpocząć, przed drogą powrotną do Gruszek.

To właściwie koniec dzisiejszej wycieczki, drogi powrotnej nie będę opisywać, gdyż wracamy tymi samymi szlakami, którymi tutaj dotarliśmy. Za około miesiąc kolejna **Zdjęcie nr**

18- Koniec naszej dzisiejszej wycieczki – charakterystyczna wiata turystyczna na Wilczym Szlaku.

wycieczka w te regiony, tym razem już rowerowa. A później zegnamy się z Puszcą Białowieską i przenosimy się w regiony Zamojszczyzny. Mam nadzieję, że wycieczka się podobała. Chociaż nie ukrywam, ale po dotarciu do samochodu czuliśmy przebyty dystans w nogach.

Ale ból i zmęczenie minie a wspomnienia i przeżycia przy nas zostaną na długo. Do zobaczenia na następnej wycieczce.

Uwagi, komentarze lub inne spostrzeżenia, którymi chcielibyście się podzielić, proszę kierować na: roweroweprzygody@gmail.com

Życzę dobrej pogody i dużo wrażeń z wycieczki...

Darek Jedliński

Dokumentacja zdjęciowa:

- *Wszystkie zdjęcia - autor*

Źródła internetowe (linki):

- ***Park edukacji przyrodniczo-leśnej w Gruszkach k/Narewki***
 - <http://www.browsk.bialystok.lasy.gov.pl/obiekty-edukacyjne#Park%20edukacji%20przyrodniczo-le%C5%9Bnej>
- ***Ścieżka „ Wilczy Szlak”***
 - <http://www.krainazubra.pl/kategorie,52.html>
 - https://bpn.com.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=651&Itemid=297
- ***Link do filmu na kanale YouTube pt. Wycieczka nr 75***
 - <https://www.youtube.com/watch?v=oDA73I69qMU>